

Ърнест Хемингуей
В чужда страна

През есента войната все още продължаваше, но ние вече не участвувахме. Есента в Милано беше студена и рано се стъмваше. Електрическите лампи светваха и беше приятно да скиташ из улиците и да гледаш витрините. Пред магазините имаше много дивеч — снегът поръсваше козината на лисиците, а вятърът духаше опашките им. Елените висяха вкочанени, тежки и празни; птичките се люлееха и вятърът разрошваше перушината им. Есента бе студена и от планините духаше вятър.

Следобед всички отивахме в болницата. В здрача на града до нея можеше да стигнеш по различни пътища. Два от тях минаваха край канали, но отнемаха много време. За да се озовеш в болницата, винаги трябваше да пресечеш един от трите моста. На единия от тях стоеше жена и продаваше печени кестени. Ние се греехме на огъня, разпален с дървени въглища, и кестените дълго оставаха топли в джобовете. В старата и много красива болница се влизаше през един портал, прекосяваше се дворът и през друг портал се излизаше на срещнатата страна. На двора обикновено срещахме погребални процесии. Зад старата сграда започваха новите, облицовани с тухли павилиони, и там се събирахме всеки ден, бяхме много любезни един към друг, разпитвахме за здравето си и сядахме в апаратите, на които се възлагаха големи надежди.

Лекарят приближи до моя апарат и каза:

— Какво ви увеличише най-много преди войната? Спортувахте ли?

— Да, играех футбол — казах аз.

— Чудесно — каза той. — Пак ще играете футбол, дори по-добре.

Коляното ми не се свиваше и кракът ми висеше от коляното до глезена без прасец. Сега апаратът трябваше да го раздвижи и да го накара да се свива, както при каране на велосипед с три колела. Но то все още не се препъваше и апаратът спираше, щом идваше до свивката.

— Всичко това ще мине — каза лекарят. — Имали сте щастие, младежо. Скоро ще бъдете отново първокласен футболист.

На съседния апарат седеше един майор, с малка като на бебе

ръка.

Когато лекарят започна да преглежда ръката му, поставена между два ремъка, които се движеха нагоре и надолу и удряха безжизнените пръсти, той ми смигна и попита:

— И аз ли ще играя футбол, докторе?

Преди войната майорът се бе прославил като фехтовчик, най-добрият в Италия.

Лекарят отиде в кабинета си и донесе снимка на ръка, изсъхнала като ръката на офицера и която след манипулациите малко се бе уголемила.

— От рана ли? — попита той.

— Нещастен случай в завод — каза докторът.

— Интересно, много интересно — каза майорът и върна снимката на лекаря.

— Сега убедихте ли се?

— Не — каза майорът.

Всеки ден идваха и трима младежи на моя възраст. И тримата бяха от Милано. Единият се готвеше да стане адвокат, другият — художник, а третият искаше да продължи като военен. След процедурите понякога отивахме заедно в кафене „Кова“, на две крачки от Скалата. Бяхме четирима и затова се прибирахме по късия път, през комунистическия квартал. Хората ни мразеха, защото носехме офицерски пагони, и когато минавахме, викаха от кръчмите: „A basso gli ufficiali“*

[* Долу офицерите! (итал.)]

От време на време към нас се присъединяваше още един младеж и ставахме петима. Той носеше на лицето си черна копринена кърпичка — тогава нямаше нос и щяха да оправят лицето му. Попаднал на фронта направо от военната академия и го ранили един час след първото му стъпване на огневата линия. После оправиха лицето му, но той произлизаше от старинен род и носът така и не доби точния си вид. По-късно замина за Южна Америка, да работи в банка. Но това беше много отдавна и тогава никой от нас не знаеше какво го очаква в бъдеще. Знаехме само, че войната все още продължава и че за нас тя е свършила.

Всички имахме еднакви медали освен младежа с черната копринена превръзка, но той не бе стоял достатъчно дълго на фронта, за да получи медал. Високият младеж с много бледо лице, който се готвеше за адвокат, като лейтенант в част, съставена от ардити,

имаше три ордена за храброст, а ние само по един. Прекарал дълго време лице в лице със смъртта, той се държеше малко отчуждено, а и нищо не ни свързваше освен срещите ни в болницата. И все пак, когато вървахме към „Кова“ през опасната част на града, вървахме в тъмнината, а от осветените прозорци на кръчмите долитаха песни, когато пресичахме улиците и си пробивахме с лакти път през тълпата, задръстила тротоарите, чувствувахме се свързани от нещо, преживяно на фронта, и което хората в омразата си не можеха да разберат.

Затова пък ние добре разбирахме кафенето — там беше изискано, топло и не много светло; в отделни часове на деня ставаше шумно и опушено; на масите винаги имаше момичета, а на стената висяха окачени илюстрирани списания. Посетителите на „Кова“ бяха големи патриоти и аз открих, че най-големите патриоти на Италия са момичетата от кафенетата — вярвам, че и сега са патриотки.

Отначало младежите се отнасяха с уважение към моите ордени и ме разпитваха как съм ги получил. Показах им и грамотите, изпълнени с красиви фрази с думи като „fratellanza“ и „abnegazione“*, но всъщност, ако се махнеха епитетите, излизаше, че съм получил ордена, защото съм американец. Това малко измени отношението им към мен, макар да ме предпочитаха пред непознатите.

[* Братство и самоотверженост (итал.)]

Останах си техен приятел, но след като прочетоха грамотите, не ме приемаха вече за свой. С тях там е било друго, за друго са заслужили и медалите си. Наистина и аз бях ранен, но всички знаехме, че раната в края на краищата е въпрос на случайност. Аз никога не се срамувах от отличията си и понякога след няколко коктейла си въобразявах, че и аз съм извършил онова, за което те са получили ордена си. Но когато вечер се връщах у дома и студеният вятър духаше в пустите улици, когато минавах край затворените магазини и се мъчех да бъда по-близо до светлината на лампите, аз знаех, че никога не бих могъл да извърша подвиг, защото се страхувах да не умра и често нощем в самотата си се ужасявах от смъртта и се чудех какво ли ще стане с мене, когато отново се върна на фронта.

Тримата с медалите приличаха на ловджийски соколи; аз не бях сокол, макар че сигурно съм напомнял сокол на хората, които никога не са ходили на лов. Те, тримата, добре разбираха това и ние постепенно се разделихме. Продължих доброто си приятелство с

младежа, ранен още първия ден на фронта, защото той никога нямаше да разбере какво би станало от него. Те не приемаха за свой и младежа, но аз го обичах, защото предполагах, че и от него не би се получил сокол.

Майорът, прочул се в миналото като фехтовчик, не вярваше в храбростта и по време на процедурите отделяше много време на граматическите им грешки. Той бе похвалил моя италиански и ние поведохме непринудени разговори. Веднъж му казах, че италианският ми се струва много лесен език и затова не проявявам особен интерес към него. Говори се просто и с лекота.

— О, да — каза майорът. — Но тогава защо не обърнете внимание на граматиката?

И ние обърнахме внимание на граматиката и скоро италианският ми се видя толкова труден език, че аз не смеех да кажа и дума, преди граматическите правила да са улегнали в главата ми.

Майорът посещаваше съвсем редовно болницата. Струва ми се, че не пропусна и ден, макар да не вярваше на апаратите. По това време никой от нас не им вярваше и един ден майорът каза, че всичко било голяма глупост. Апаратите бяха новост и на нас трябваше да ги изпитат.

— Налудничава идея — каза той. — Още една теория. Този ден не бях научил урока си и той ме нарече позор за човешкия род и заяви, че бил глупак, щом се е заел с мене. Майорът беше дребен човек, седеше изправен на стола, с дясна ръка мушната в апарата. Гледаше право в стената, а ремъците, опасали пръстите му, се движеха с тъпи удари нагоре и надолу.

— Какво ще правите, когато свърши войната? — попита той. — И говорете граматически правилно!

— Ще се върна в Щатите.

— Женен ли сте?

— Не, но мисля да се оженя.

— Значи, сте глупак — каза той. Изглеждаше много, ядосан.

— Защо, синьор маджоре?

— Не ме наричайте „синьор маджоре“.

— Но защо човек не трябва да се жени?

— Не трябва да се жени. Не трябва! — каза гневна той. — Ако на човек е съдено да загуби всичко, той е длъжен да постъпи така, че поне това да не загуби. Длъжен е да постъпи така. Трябва да намери неща, които не може да загуби.

Говореше ядосано, с горчивина и гледаше право пред себе си.

— Но защо е длъжен непременно да го загуби?

— Ще го загуби — каза майорът.

Той гледаше в стената. После погледна към апарата, измъкна от ремъците малката си ръка и силно я удари в бедрото си.

— Ще го загуби — почти извика той. — Не спорете с мен.

После се обърна към санитаря, който пускаше апаратите:

— Спрете тази проклета машина.

Отиде в стаята за нагревки и масаж. Чух го да пита лекаря дали може да си послужи с телефона и вратата се затвори. Когато отново се върна в стаята, аз вече стоях на друг апарат. Той беше с пелерина и кепе. Приблужи се до мене и сложи ръка на рамото ми.

— Извинете — каза той и ме потупа със здравата ръка по рамото. — Не трябваше да бъда груб. Жена ми току що почина. Простете ми.

— Господи! — казах аз и страшно ме заболя за него. — Какво нещастие!

Той стоеше и хапеше долната си устна.

— Много ми е тежко — каза той. — Не мога да се примиря.

Той гледаше край мене през прозореца. После заплака.

— Съвсем не мога да се примиря — каза и гласът му секна. Все още разплакан, с вдигната глава и невиждащ поглед, с мокро от сълзите лице и хапещ устните си, той се изпъна по военному, мина край апаратите и излезе от стаята.

Лекарят ми каза, че жената на майора била много млада и той се оженил за нея едва след като бил окончателно признат за инвалид и освободен от армията. Жена му умряла от пневмония. Болестта ѝ продължила само няколко дни. Никой не предполагал, че ще умре. Три дни майорът отсъствуваше от болницата. После се яви в обичайния час, с черна лента на ръкава на мундира. Когато се върна, на стената висяха много снимки на рани, преди и след лечението им. Пред апарата на майора имаше три снимки на ръце като неговата, напълно излекувани. Не знам откъде ги бе намерил лекарят. Винаги съм мислил, че ние първи ползувахме апаратите. Но снимките не правеха впечатление на майора, той през цялото време гледаше през прозореца.